

МЕЛЬНИК К. І.,
студентка II курсу магістратури
юридичного факультету
(Донецький національний університет
імені Василя Стуса)

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.5.19>

ЩОДО АКТУАЛЬНОСТІ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Стаття присвячена особливому суб'єкту адміністративного правопорушення – неповнолітній особі, адміністративну відповідальність якої можна розглядати як окремий різновид з притаманними їй характерними рисами та особливостями.

У статті піднімаються проблемні питання адміністративної відповідальності неповнолітніх осіб як особливих суб'єктів адміністративних охоронних відносин. Особливої уваги в статті приділено питанням досягнення адміністративною відповідальністю свого цільового призначення щодо виправлення протиправної поведінки неповнолітнього. Мається на увазі, що будучи важливим правовим засобом забезпечення правопорядку, адміністративна відповідальність повинна виконувати не лише каральну функцію, але й запобігати вчиненню правопорушень в майбутньому, не допускаючи повернення особи до протиправної поведінки.

У роботі дістали розкриття такі заходи впливу до неповнолітніх як зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; попередження; догана або сувора догана; передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання. Також у статті зроблена спроба сформулювати особливі правила застосування адміністративних стягнень до неповнолітньої особи за вчинення адміністративного правопорушення.

Зроблено висновок, що в сучасних умовах у зв'язку з розширенням сфери правовідносин, в яких неповнолітні можуть самостійно реалізовувати окремі права та виконувати обов'язки, затребуваним є зниження віку адміністративної відповідальності до 14 років. У статті запропоновано до осіб віком від 14 до 16 років за вчинення адміністративного правопорушення застосовувати заходи впливу, а з 16 років – притягнення до адміністративної відповідальності на загальних засадах з обов'язковим використанням спеціальних освітньо-виховних програм за участі психологів.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративна деліктоздатність, неповнолітня особа, особа віком від 16 до 18 років, адміністративні стягнення, заходи впливу до неповнолітніх.

Melnyk K. I. Regarding the relevance of changes to the administrative liability of minors

The article is devoted to a special subject of administrative offense – a minor, whose administrative responsibility can be considered as a separate variety with its characteristic features and peculiarities.

The article raises problematic issues of administrative responsibility of minors as special subjects of administrative security relations. It is understood that as

an important legal means of ensuring the rule of law, administrative responsibility should not only perform the punitive function, but also prevent the Commission of offenses in the future, preventing the person from returning to unlawful behavior.

In the work have reached the disclosure of such measures of influence to minors as obligation to publicly or otherwise ask for the victim's apology; warning; reprimanded or severe reprimand; Granting bail of a minor under the supervision of parents or persons who replace them, or under the supervision of a pedagogical or labor collective at their agreement, as well as to separate citizens at their request. In the article, an attempt was made to form special rules of application of administrative punishment to a minor for an administrative offense.

It is concluded that in the present conditions, due to the expansion of the legal sphere, in which minors can exercise certain rights independently and perform duties, the required age of administrative responsibility is reduced to 14 years. The article proposes to persons aged from 14 to 16 years for the introduction of administrative offense to apply measures of influence, and from 16 years – to bring to administrative responsibility on general principles with obligatory use of special educational programs with participation of psychologists.

Key words: *administrative responsibility, administrative delictual capacity, the age of administrative responsibility, minor, a person between 16–18 years old, administrative punishment, measures of influence to minors.*

Вступ. Вагома частина сучасних суспільних правовідносин склалася під дією норм адміністративного права, а також інших правових галузей переважно в управлінській сфері, у тому числі у сфері охорони громадського порядку та громадської безпеки, у галузі охорони праці та здоров'я населення, охорони природи, у сфері забезпечення встановленого порядку управління, боротьби з корупційними проявами та ін. На сьогоднішній день адміністративна відповідальність є найпоширенішим видом юридичної відповідальності в правовій системі України, правоохоронна роль якого у боротьбі з наймасовішими протиправними діяннями, якими є адміністративні проступки, постійно зростає [1, с. 311].

Постановка завдання. Метою дослідження є формулювання пропозицій щодо вдосконалення адміністративної відповідальності неповнолітніх на основі аналізу чинного законодавства України та досвіду іноземних країн.

Результати дослідження. В нинішніх умовах воєнного стану залишається не лише сталою, але й має тенденцію до збільшення питома вага неповнолітніх, як особливої групи спеціальних суб'єктів адміністративних правопорушень, серед порушників. Актуальність та складність окресленого питання пов'язане із різними факторами, зокрема недосконалістю чинного законодавства в розрізі адміністративної відповідальності неповнолітніх осіб, невтішним зростанням кількості проступків, вчинених неповнолітніми, стрімким психологічним та фізіологічним становленням, фізичним розвитком неповнолітніх, межування із кримінально караними діяннями, відсутність у неповнолітніх правопорушників бажання виправитись, а також доцільністю застосування ефективних та рішучих заходів щодо їх запобігання з метою попередження вчинення кримінальних протиправних вчинків.

В результаті виникає необхідність суттєвого удосконалення адміністративно-правових заходів в умовах сучасної війни, водночас враховуючи, що гуманне ставлення до неповнолітніх не повинно суперечити принципам невідворотності та справедливості адміністративної відповідальності та має забезпечувати запобігання вчиненню нових протиправних діянь.

В юридичній науці проблема адміністративної відповідальності неповнолітніх не є новою та постійно досліджується в працях науковців. Адміністративну відповідальність неповнолітніх осіб безпосередньо досліджували в своїх працях В. Бобріченко, Л. Савранчук, О. Резнік, Б. Логвиненко та С. Ігнатів займалися питання протидії булінгу

в учнівському середовищі. Такими науковцями як К. Пісоцька та Р. Опацький розглядалася проблематика діяльності поліції щодо протидії дитячим правопорушенням, ряди дослідників даної тематики доповнюють також Д. М. Бахрах, І. П. Голосніченко, О. В. Горбач, Я. М. Квітка, Л. В. Коваль, Ю. І. Ковальчук, Т. О. Коломoeць, Є. Ю. Колосовський, А. Т. Комзюк, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, Н. В. Лесько, Д. М. Лук'янець, М. П. Легецький, О. В. Ткаля, О. Л. Чернецький та інші. Проте, враховуючи становлення ювенального права в Україні, а також оновлення інституту адміністративної відповідальності – обрана тематика набуває надзвичайної актуальності.

Результати наукових досліджень вказують не лише на наявність проблематики розглянутого питання, але й на можливі шляхи їх вирішення, насамперед внесенням законодавчих змін.

Правопорушення серед неповнолітніх, в тому числі й серед малолітніх – це своєрідний барометр, який визначає рівень правової культури та морального стану суспільства. Протиправний шлях неповнолітнього часто починається з виявів девіантної поведінки, а вже потім, за відсутності або недостатності виховного чи превентивного впливу, неефективності застосовуваних заходів відповідальності, наявності сприятливих економічних, соціальних та інших умов для вчинення протиправних діянь переростає у вчинення адміністративно караних протиправних діянь, які часто можуть межувати зі злочинами. Натомість недостатнє чи несвочасне реагування на вчинення неповнолітніми адміністративних правопорушень призводить до формування у них відчуття безкарності та всюдозволеності [2, с. 48].

На сучасному етапі розвитку суспільства в Україні наявна наступна структура адміністративних правопорушень, вчинених неповнолітніми: куріння тютюнових виробів в заборонених місцях (ст. 175-1 КУпАП) – 51,4%; дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП) – 14,3%; керування транспортним засобом у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів (ст. 130 КУпАП) – 14,3%; розпивання спиртних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді (ст. 178 КУпАП) – 7,1%. До інших правопорушень (загалом 12,9%) слід віднести: незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах (ст. 44 КУпАП); дрібне викрадення чужого майна (ст. 51 КУпАП); зайняття проституцією (ст. 181-1 КУпАП); злісну непокору законному розпорядженню або вимозі працівника поліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця (ст. 185 КУпАП); булінг (цькування) учасника освітнього процесу (ст. 173-4 КУпАП) та ін. [3, с. 40]

Кодекс України про адміністративні правопорушення (надалі по тексту – КУпАП) однією з головних вимог притягнення особи до адміністративної відповідальності визначає – вік. Статтею 12 КУпАП встановлено, що адміністративній відповідальності підлягають особи, котрі досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку [4].

В свою чергу, важливо наголосити, що 16 років повинно бути на момент скоєння правопорушення (цей час починається з першої хвилини доби, яка є наступною після дати народження особи), а не на момент розгляду справи. Тобто особи віком до 16 років не можуть виступати суб'єктами адміністративного правопорушення.

Поцінно звертає свою увагу Шестак Л.В. на непослідовності законодавця у питанні про те, хто належить до категорії неповнолітніх. Відповідно до положень ст. 12 КУпАП неповнолітні – це особи віком від 16 до 18 років, проте у ч. 3 ст. 184 КУпАП неповнолітніми називаються особи віком від 14 до 16 років. Така невизначеність породжує складнощі у застосуванні норм КУпАП та неоднозначне тлумачення окремих його положень [5, с. 210].

Погоджуємося з позицією Ю. Тріпак та А. Краковської, що досі залишається незрозумілим, чому в адміністративному законодавстві України не врегульована дана проблема віку неповнолітніх [6].

Проблемам адміністративної відповідальності неповнолітніх присвятила свої наукові доробки Горбач О.В., яка зазначає, що, з одного боку, протиправні діяння підлітків

підпадають під адміністративні проступки, а, з іншого, – не всі можуть належати до них, оскільки 14–16-річні неповнолітні, на відміну від осіб віком 16–18 років, не є суб'єктами адміністративного проступку, що виключає наявність складу адміністративного проступку, а отже, і самого адміністративного правопорушення.

Для нормативного врегулювання вказаного питання науковець пропонує визначити протиправні діяння неповнолітніх осіб віком від 14 до 16 років як такі суспільно небезпечні діяння, що за своїми об'єктивними ознаками збігаються з адміністративними проступками і виражають зневажливе ставлення неделіктоздатних підлітків до суб'єктивних прав інших осіб та суспільних інтересів, що охороняються державою, за які не настає юридична відповідальність, але не виключається можливість застосування до винних осіб інших заходів правового характеру та пропонує знизити вік адміністративної відповідальності для неповнолітніх до 14 років [2, с. 49].

Така позиція має місце, адже застосування заходів саме адміністративного впливу до осіб у віці від 14 до 16 років дозволило б досягти превентивної мети ще на стадії формування особистості, оскільки така особа психічно готова і усвідомлює скоєне нею правопорушення та негативні наслідки свого діяння. До того ж, більшість правопорушень, скоєних особами до 16 років залишаються безкарними й породжують ще більше свавілля з боку підлітків. А враховуючи, що 14-річний вік фігурує у законодавстві України як найменший, то юридично вірним буде встановлення його і в адміністративному праві України.

Окрім того, була б доцільною примітка в статті 13 КУпАП із визначенням того хто являється неповнолітнім.

Також, є цінною думка про застосування заходів впливу, передбачених ст. 24¹ КУпАП до осіб віком від 14 до 18 років, що означало б підвищення рівня вимогливості до підлітків і більшої поваги до їх особистості. Тобто визнання їх відповідальними перед суспільством за свою поведінку сприяло б попередженню злочинності серед неповнолітніх [5, с. 211].

На сьогодні слід відмітити тенденцію законодавця до зменшення віку, з настанням якого особа має можливість реалізовувати окремі права та виконувати обов'язки у сфері публічно-правових відносин. Приміром, відповідно до ч. 3 ст. 11 Закону України «Про основні засади молодіжної політики» засновниками молодіжних та дитячих громадських організацій можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які досягли 14-річного віку і перебувають в Україні на законних підставах, а членами фізичні особи віком від 6 до 18 років. Закон України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» знизив вік для отримання паспорту громадянина України до 14 років. Дитина віком від 14 до 18 років самостійно декларує місце свого проживання за місцем проживання її батьків або інших законних представників чи одного з них без надання згоди такими особами (ч. 2 ст. 7). Такий рух в бік зниження віку можна прослідкувати останні 10 років. Законодавець знижує віковий ценз для прийняття особи самостійними суб'єктами правовідносин, що знаходить відображення в нормативно правових актах, але поки що не чіпаючи адміністративно-деліктне законодавство [7, с. 321].

Водночас існуюча система заходів впливу потребує перегляду з огляду на забезпечення її дієвості та ефективності. Адже не можна не погодитись, що в сучасних умовах окремі заходи впливу до неповнолітніх є недосконалими, малоефективними і застарілими. У зв'язку з цим під час застосування заходів впливу на практиці виникають певні проблеми. Щодо зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого, то не зрозуміло, чи вимога публічності є обов'язковою, що собою представляє інша форма вибачення, чи можуть під час вибачення бути присутні свідки. Крім того, не у всіх випадках при застосуванні такого заходу можна домогтися розкаяння неповнолітнього і, як наслідок, застосування такого заходу не досягає свого призначення. Попередження в свою чергу може бути як заходом впливу, що застосовується до неповнолітнього, так й адміністративним стягненням. Це певною мірою створює плутанину. В літературі пропонують замість попередження серед заходів впливу зазначити застереження. Попередження представляє собою

осуд з боку держави протиправної поведінки особи, який спрямовує свою дію виключно на свідомість особи, при чому не залежно від того, чи це захід впливу чи стягнення. Різниця між заходом впливу і стягненням у вигляді попередження зводиться до того, що КУпАП вимагає винесення стягнення у вигляді попередження обов'язково в письмовій або зафіксованій в інший спосіб формі, встановленій законом; винесення стягнення у вигляді попередження характеризує особу протягом року, як таку, що притягалася до адміністративної відповідальності. Щодо таких заходів як догана та сувора догана, то вони є притаманними для службових та трудових відносин. І логічно було б припустити, що їх застосування до неповнолітнього мало б сенс, якби накладалося адміністрацією відповідного навчального закладу, але за порушення навчальної дисципліни. Так само, на думку Соловйової О.М., сумнівною є дієвість такого заходу як передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання, адже батьки і так зобов'язані опікуватися поведінкою своїх неповнолітніх дітей, тому не зрозуміло, як змінить ситуацію застосування такого заходу впливу як передача неповнолітнього на поруки батькам. Який вплив на неповнолітнього може здійснити педагогічний колектив чи інші особи, при передачі їм на поруки особи, так само не зрозуміло [7, с. 318].

Вказане нашою є необхідність змін в адміністративному законодавстві, оскільки заходи впливу слід спрямовувати саме на неповнолітніх, що зрештою призведе до зміни їх антигромадських настроїв. Тож, можливо, такі заходи, як постановка особи на облік в органах Національної поліції з обов'язковим відвідуванням лекцій та курсів з питань необхідності законослухняної поведінки, встановлена кількість годин роботи з психологом, блокування спілкування неповнолітнього в соціальних мережах будуть ефективнішими. Ще одним із можливих варіантів буде повна відмова від закріплених заходів та залишення адміністративних стягнень. Вбачається, що наразі законодавцям варто розробити таку систему заходів, яка б реально дозволяла коригувати поведінку правопорушника шляхом впливу на волю і свідомість через ті інтереси та цінності, які для неповнолітніх є важливими.

Зважаючи на знижену ефективність вищезазначених заходів адміністративного впливу, в науці адміністративного права їх пропонується замінити іншими, більш дієвими, з метою виправлення його антисоціальної поведінки, перевиховання та повернення в площину законності, зокрема:

1) оприлюднення інформації щодо факту вчинення адміністративного правопорушення неповнолітнім, що є формою осуду протиправної поведінки неповнолітнього;

2) обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього, що полягатиме у забороні відвідування певних місць, використання певних форм дозвілля, в тому числі пов'язаних з управлінням механічним транспортним засобом, обмеження перебування по-за місцем проживання протягом певного часу доби, виїзду в інші місцевості без дозволу спеціалізованого державного органу, обов'язок з'являтися для реєстрації;

3) зобов'язання відвідувати навчальні програми правоохоронного спрямування із встановленням днів, тривалості та часу початку та закінчення занять, а також установ;

4) громадські роботи, що полягають у виконанні правопорушником у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт. Крім того, даний захід виконує не лише каральну, але виховну функцію, розвиває у підлітків певне ставлення до праці [8, с. 64].

5) залучення медіатора для проведення спільних занять з кривдником та його жертвою. Вважаємо, що завдяки медіатору, неповнолітній зможе в повній мірі усвідомити неправомірність своїх дій та, що найголовніше, зміст шкоди яку він спричинив потерпілому. Саме звернення до почуття емпатії стане тим запобіжником, який унеможливить вчинити повторність [1, с. 313].

При цьому внесені зміни мають бути вкрай гуманними по відношенню до неповнолітніх правопорушників. Попередження є найгуманнішим заходом впливу, однак варто вживати

методи та засоби, які матимуть більший ефект на боротьбу з правопорушниками з точки зору стрімкого збільшення кількості виявлених правопорушень серед зазначеної групи суб'єктів адміністративних правовідносин із метою скорочення адміністративної дитячої деліктності.

Не можна залишити поза увагою той факт, що Кодекс України про адміністративні правопорушення було прийнято ще за радянської доби, з тих пір змінилися суспільні цінності, моральні устрої, відбувається адаптація національного законодавства до стандартів Європейського Союзу в частині дотримання та захисту прав особи. Ці обставини закладають підстави для вироблення нових підходів до розуміння концептуальних основ адміністративної відповідальності. Це стосується й питання суб'єктів адміністративної відповідальності, зокрема осіб, які не досягли повноліття [7, с. 316].

Позитивний міжнародний досвід щодо попередження правопорушень, безсумнівно, становить для нашої країни значний інтерес, оскільки процеси глобалізації, інтернаціоналізації, зростання впливу інтернет-ресурсів зумовлюють миттєве безмежне передавання девіантно-делінквентного досвіду і провокують швидке поширення нових форм правопорушень та злочинності в дитячому середовищі, оскільки саме вивчення зарубіжних наукових досліджень і практичних методик, оцінювання їх правових позицій щодо запобігання правопорушенням у дитячому середовищі дозволяють виявити феномен деструктивної поведінки дітей, її причин та визначити шляхи їх усунення.

Розглядаючи досвід провідних країн світу щодо проведення профілактичної роботи, запровадження програм та проєктів, взаємодії владних структур між собою з метою вирішення питань стосовно протидії дитячій злочинності, необхідно визначити спільні й відмінні риси, напрямки і тенденції, спрямовані на вирішення та подолання проблем, пов'язаних із дитячою злочинністю [9, с. 138].

Аналізуючи досвід такої країни як Сполучені Штати Америки в контексті питань превентивної діяльності в дитячому середовищі, то на відміну від України питаннями профілактики правопорушень у дитячому середовищі займаються спеціалізовані фонди та організації. На державному рівні основоположну роль у цьому відіграє Управління ювенальної юстиції та попередження правопорушень (Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention), що є превентивним агентством, державною організацією та входить до складу Міністерства юстиції США. Управління займається всіма видами досліджень, профілактичними програмами та програмами реабілітації дітей, щодо яких здійснили правосуддя, й жертвами злочинів. За допомогою співробітництва ця організація сприяє поліпшенню політики та практичної діяльності ювенальної юстиції й створенню більш безпечних умов для дітей і підлітків.

У США на першому плані в системі протидії порушенням серед неповнолітніх перебуває система саме ранньої профілактики, спрямована на дітей раннього шкільного та, навіть, дошкільного віку. По суті, раннє втручання «не лише рятує життя від втрати часу», а й запобігає прояву зацікавленості до кримінального середовища та зменшує ймовірність долучення молоді до злочинних починань. Це також зменшує тягар злочинів на суспільство та заощаджує платникам податків мільярди доларів. Однією з програм щодо запобігання злочинності неповнолітніх є програма PINS (People in Need of Supervision) або CINS (Child In Need of Supervision). Ця програма зосереджена на допомозі дітям до 18 років, які потребують нагляду, а саме: діти, які не відвідують школу, в яких відсутній регулярний контроль із боку батьків, опікунів або піклувальників дитини, поведяться небезпечно для себе чи оточення або вчинили правопорушення, характерне лише для дітей (наприклад, прогули, втеча з дому, порушення комендантської години або алкоголь). Проте ці діти не є дітьми-злочинцями [9, с. 143].

У Німеччині профілактика правопорушень – завдання передусім місцевих органів самоврядування і федеральних земель. Значну роль у цьому відіграє громада. Відповідно до принципу субсидіарності першими за попередження злочинності повинні відповідати самі громадяни, потім – громадські колективи, такі як громади, міста, округи, і лише тоді – землі й федерація [9, с. 145].

Характерною особливістю ювенальної превенції Німеччини є те, що майже всі профілактичні програми спрямовані переважно на перевиховання «діти й підлітки, схильні до ризику бути поміченими в протиправних діях або вже помічені в них, повинні бути утримані від можливих злочинів у майбутньому виховними засобами». У країні вже більше ніж 30 років існує градація за самостійними підгрупами неповнолітніх правопорушників, одна з яких – категорія так званих інтенсивних (багаторазових) неповнолітніх правопорушників (*jugendlich Intensivtäter*). З цією групою дітей поліція проводить цілеспрямовану роботу за допомогою запровадження відповідних спеціальних поліцейських програм, спрямованих на попередження злочинності серед зазначеної категорії неповнолітніх. Поліцейські програми попередження злочинності серед неповнолітніх інтенсивних злочинців мають яскраво виражений прагматичний характер, передбачаючи чіткі критерії приймання неповнолітніх злочинців до відповідної програми [9, с. 153].

Щодо Польщі, необхідно зазначити, що, як і у вищезазначених країнах, самостійний напрямок такий, як ювенальна превенція, відсутній. Центральною ланкою в роботі з неповнолітніми в державі на районних рівнях є сімейні суди, передбачені статтею 12 § 1 Закону про систему загальних судів «*Prawo o ustroju sądów powszechnych*». Розгляд справ судом із питань сім'ї та неповнолітніх стосовно правопорушень, скоєних неповнолітніми, базується на Законі «Про розгляд справ щодо правопорушень неповнолітніми» (*Ustawa «O postępowaniu w sprawach nieletnich»*), прийнятому в 1982 році.

Роботу з неповнолітніми порушниками безпосередньо проводять куратори. Куратори сімейних судів виконують визначені законом освітні, реабілітаційні, діагностичні, профілактичні та контрольні завдання, пов'язані з виконанням судових рішень у справах опіки й неповнолітніх, а також із 161 лікуванням наркозалежності, по суті, вони виконують функції органу пробації. Робота куратора передбачає складання звіту про особу-підлітка та ситуацію в сім'ї за дорученням судді, а також здійснює контроль за поведінкою дитини після рішення суду. Він відвідує сім'ю, школу, місце роботи підлітка й регулярно подає звіти судді (у вирокі зазначається, як часто повинні складатися подібні звіти; наприклад, кожні два тижні або один раз на два місяці). Іноді суддя доручає кураторові здійснювати такий контроль до суду, на етапі слідства. Куратор може викликати підлітка для бесіди до суду, вести переговори з родичами, щоб спільно знайти способи вирішення проблеми.

Досвід Польської Республіки свідчить про достатньо високий рівень розвитку системи саме ювенальної юстиції, де пріоритет у роботі з підлітками надають супроводженню, реабілітації та корекції з додержанням компромісу між захистом інтересів неповнолітнього (додержанням його прав і свобод), виховному впливу перед примусовими заходами та збереженню безпеки в суспільстві. Діяльність польського суду не обмежена лише судочинством та судовими рішеннями, до функцій сімейного суду належить також супроводження неповнолітнього порушника, що є значною перевагою над українським судочинством.

На думку Дудченко В.В. найбільш ефективною є модель правосуддя щодо неповнолітніх, яка функціонує в Польщі. Перспективним напрямком попередження правопорушень у дитячому середовищі є запровадження в Україні польського досвіду, а саме введення до структурного підрозділу ювенальної превенції функції медіатора, який буде незалежною третьою стороною щодо вирішення конфліктів у закладах освіти, основне завдання якого полягатиме в професійній допомозі налагодженням комунікацій у дитячому середовищі.

Узагальнюючи вищевикладене, необхідно зазначити, що в таких країнах, як Сполучені Штати Америки, Німеччина та Польща, є скоординована система профілактики, яка має загальні тенденції, серед яких ключове місце займає превентивна система, спрямована на перевиховання неповнолітніх правопорушників. Взаємодія владних структур стосовно питань профілактики правопорушень у зазначених країнах побудована на місцевих рівнях та передбачає інформування, розроблення профілактичних заходів і програм, їх запровадження, а також залучення до цієї роботи некомерційних та громадських організацій [9, с. 168].

Висновки. Проблема збільшення питомої ваги неповнолітніх серед порушників криється в недосконалому чинному законодавстві України, зокрема в застарілості норм,

що визначають умови й підстави адміністративної відповідальності неповнолітніх. Відтак є вкрай необхідним приведення нормативних актів у відповідність до міжнародних стандартів щодо захисту неповнолітніх з урахуванням воєнних реалій нашої держави. Необхідність внесення змін до положень окремих статей КУпАП викликана й розширенням сфери правовідносин, в яких неповнолітні можуть самостійно реалізовувати окремі права та виконувати обов'язки. Внесення запропонованих змін до КУпАП дасть змогу практично реалізовувати принципи невідворотності та співрозмірності адміністративної відповідальності, дати можливість підліткам відчути на собі реальність такої відповідальності.

Держава має не лише фіксувати факти протиправних дій неповнолітніх, а й здійснювати низку виховних, профілактичних та інших заходів, спрямованих на подолання проявів девіантної поведінки серед підлітків. Все це дозволить зробити процедуру притягнення неповнолітніх до адміністративної відповідальності менш несприятливою для неповнолітніх, але більш ефективною у запобіганні та припиненні вчинюваних неповнолітніми адміністративних правопорушень, а також у вихованні їх в дусі дотримання вимог законодавства.

Список використаних джерел:

1. Рагімов Фаїг Вагіф огли, Адміністративна відповідальність неповнолітніх: нові аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №7. С. 311-314.
2. Шестак Л.В., Веремієнко С.В. Адміністративна відповідальність неповнолітніх: Проблеми правового регулювання та шляхи їх вирішення. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики*. 2018. № 1 (4). С. 47-51.
3. Мураренко К. Ю. Юридико-психологічні засади профілактики адміністративних правопорушень, вчинюваних неповнолітніми дітьми: дис. ... д-ра юридичної психології : 19.00.06. Київ, 2020. 229с.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 7 грудня 1984 року, № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.
5. Шестак Л.В., Щербак К.А. Проблемні аспекти адміністративної відповідальності неповнолітніх в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 2. С. 210-213.
6. Тріпак Ю.Р., Краковська А.Є. Адміністративна відповідальність неповнолітніх. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2019. Т. 1. №. 11. С. 23–28.
7. Соловйова О.М. Адміністративна відповідальність неповнолітніх: Чи потрібні зміни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 316-322.
8. Шестак Л.В., Веремієнко С.В. Особливості заходів адміністративного впливу, що застосовуються до неповнолітніх в Україні. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики*. 2016. № 1 (2). С. 61-65.
9. Дудченко, В. В. Адміністративно-правові засади взаємодії органів ювенальної превенції та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання правопорушенням у дитячому середовищі : дис. ... д-ра філософії : 081. Суми, 2022. 238 с.

